

Keywords: GDP per capita; national economy; China; Ukraine; reforming; export; import; high technologies; unemployment; comparative analysis.

REFERENCES

1. Polterovich V. M. (2008), Modern Condition of the Theory of Economic Reforms, *Ekonomicheskaya nauka sovremennoy Rossii*, № 1 (40), available at: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/22032/1/MPRA_paper_22032.pdf. (rus).
2. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
3. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
4. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries> (ukr).
5. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>. (ukr).
6. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
7. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
8. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>. (ukr).
9. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL?page=6>. (ukr).
10. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx?ReportId=37469>. (ukr).
11. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
12. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS/countries?page=6>. (ukr).
13. World Bank. Statistics data, available at: http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?order=wbapi_data_value_1992%20wbapi_data_value%20wbapi_data_value-last&sort=asc. (ukr).
14. World Bank. Statistics data, available at: <http://povertydata.worldbank.org/poverty/country/CHN>. (ukr).
15. Berger Y. (2009), *Ekspertnyy portal Vysshey shkoly ekonomiki*, available online at: <http://opec.ru/1144838.html>. (rus).
16. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>. (ukr).
17. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
18. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
19. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
20. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>. (ukr).
21. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
22. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>. (ukr).
23. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
24. China information base, available at: <http://www.chinatoday.com>. (engl).
25. National Bureau of statistics of China, available at: http://www.stats.gov.cn/english/pressrelease/t20130111_402865670.htm. (engl).

© Орнат Михайло

Надійшла до редакції 06.11.2013

УДК 316.334.23:332.14

ШДЛИПАЄВА ОЛЕСЯ,

аспірант Донецького національного університету

СТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ: ЕТАПИ ТА РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) бізнесу є основною передумовою для формування стратегії сталого розвитку. У статті визначені умови, у яких формувалась корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні, та виділені основні етапи її становлення. Визначена роль регіональних та міських органів влади в системі створення національної стратегії корпоративної відповідальності. Обґрунтовано необхідність створення та виділені основні переваги регіональної стратегії КСВ.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність; регіональне управління; національна стратегія.

Постановка проблеми та стан її дослідження. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є однією зі складових довгострокової стратегії сталого розвитку, а також передумовою для підвищення національного іміджу держави й регіонального розвитку. Уряди багатьох країн приділяють значну увагу просуванню КСВ на

національному рівні, відіграючи провідну роль у цих процесах і створюючи сприятливі умови для соціально-відповідальної поведінки вітчизняних та іноземних підприємств.

Проте розвиток корпоративної соціальної відповідальності є не менш важливим при реалізації функцій

місцевого управління, оскільки залучення інвестицій з боку бізнесу є першочерговим завданням для органів управління на регіональному рівні, особливо в умовах недостатнього фінансування з боку держави.

Роль органів місцевого та регіонального управління в розвитку концепції корпоративної відповідальності в системі формування національної стратегії КСВ досліджена недостатньо повно, тому тема статті є особливо актуальною на сучасному етапі становлення КСВ в Україні.

На різних етапах формування концепції КСВ це питання досліджували такі експерти, як А. Зінченко, М. Саприкіна, О. Малиновська, Є. Гладських, Є. Черних, R. Barth та інші, однак етапи становлення КСВ, а також модель взаємодії бізнесу і влади на регіональному рівні не мають чіткого розмежування та характеристики.

Метою роботи є виділення основних етапів становлення КСВ у діяльності українських підприємств, а також визначення ролі органів місцевого та регіонального управління в розвитку концепції соціальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Поняття корпоративної соціальної відповідальності має багаторічну історію, проте, незважаючи на те, що в Європі концепція КСВ розглядалася ще в 50-х роках ХХ століття, в Україні вона доліджується тільки з 2000-них років.

До основних умов упровадження КСВ в Україні можна віднести:

- нестабільність суспільства;
- неефективну систему соціального захисту;
- відсутність інституційної підтримки;
- слабкість профспілок і громадянського суспільства.
- податковий тиск та недосконалість нормативно-правової бази;
- недостатність інформації про позитивні приклади впровадження соціальної відповідальності [1].

До 2006 року лише третина великих корпорацій усвідомлювала необхідність упровадження практики КСВ у свою діяльність, проте в більшості випадків під нею розуміли надання несистематичної благодійної допомоги. Початок активного розвитку корпоративної соціальної відповідальності можна віднести до 2006 року, коли в Україні з'явилася ініціатива щодо реалізації Глобального договору ООН. Цей документ містить принципи, згідно з якими повинні діяти підприємства, вони розділені на такі сектори: права людини, трудові відносини, екологія та боротьба з корупцією.

Також для цього періоду характерно, що українські експерти взяли участь у робочих зустрічах із розроблення стандарту ISO 26000 (м. Відень, м. Сантьяго). Приєднання України до розробки міжнародного стандарту із соціальної відповідальності надає можливість представникам українського бізнесу, неурядовим організаціям, профспілкам та іншим зацікавленим групам не тільки ознайомитися з підходами світової спільноти до соціальної відповідальності, а й презентувати власне бачення цієї проблеми [2].

Таким чином, з 2006 року українські компанії почали поступово здійснювати свою діяльність у відповідності із цими принципами.

Отже, період 2005-2007 року є першим етапом становлення КСВ в Україні [3]. Для цього етапу характерно:

- лише 31,3 % підприємств застосовують практику КСВ на постійній основі;
- малий і середній бізнес не використовує практики КСВ;
- соціальна відповідальність зводиться до надання періодичної благодійної допомоги, а також до трудових практик: відмови від використання примусової

та дитячої праці, відсутності дискримінації, поліпшення умов праці, а також захисту здоров'я й безпеки споживачів;

- практично не мають поширення програми із захисту природних ресурсів та співпраці із суспільством.

Другий етап почався у 2008 році у зв'язку з тим, що помітно активізувала свою роботу Мережа глобального договору (МГД) ООН в Україні. Для цього етапу характерні такі риси:

- 97 організацій (бізнес-компаній, громадських організацій, благодійних фондів) приєдналися до МГД;
- поява перших соціальних звітів (СКМ, Банк "Надра", "Київстар");
- початок реалізації загальнонаціональних екологічних і благодійних програм.

Так, наприклад, Фонд "Розвиток України" здійснив такі проекти:

1) "Малюк шукає батьків" - спільний проект Фонду та громадської організації "Магнолія", метою якого є допомога дітям із будинків дитини. Протягом 2008-2009 року в рамках цього проекту журналісти розповіли про долі 50 дітей із будинків дитини. У результаті 22 дитини знайшли родини;

2) "Рак виліковний" - перший і єдиний в Україні масштабний всеукраїнський проект із підтримки державної системи надання допомоги онкологічним хворим. Цей проект - найбільша інвестиція в розмірі 315 млн грн у розвиток державної онкологічної служби України;

3) "Адресна допомога" - це підтримка людей, які опинилися у важкій життєвій ситуації тут і зараз. Фонд надає підтримку на забезпечення всіх видів лікування дітей: реабілітацію дітей із діагнозом ДЦП та порушеннями функцій опорно-рухового апарату, пошкодженнями спинного мозку; проведення ендопротезування, оплати офтальмологічного лікування та операцій, хірургічне лікування серцево-судинних захворювань.

Однак, незважаючи на те, що за цей період був помітний значний прогрес у розвитку КСВ, не можна не відзначити той факт, що малий і середній бізнес, як і раніше, не використовував цих практик у своїй діяльності. Більше того, далеко не всі великі компанії використовували соціальну активність як систематичну діяльність, обмежуючись періодичними благодійними внесками. За даними 2010 року, розуміння КСВ українськими компаніями має такий вигляд:

- 24,5 % - використання принципів та впровадження практик прозорості ведення бізнесу;
- 30,5 % - участь у регіональних програмах розвитку;
- 30,7 % - екологічні проекти;
- 42,3 % - етичне ставлення до споживачів;
- 49,8 % - захист прав людини;
- 54,7 % - чесне ведення бізнесу;
- 57,8 % - упровадження соціальних програм;
- 58,1 % - благодійна допомога [4].

Початком третього етапу розвитку КСВ стало засідання Консультативної Ради з розробки проекту Національної концепції розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні (22.02.2010 р.) Результати впровадження проекту були такими:

- прийняття Національної стратегії розвитку корпоративної соціальної відповідальності на 2011-2015 роки;
- створення першої в Україні бази даних організацій, які були сертифіковані міжнародними організаціями у сфері КСВ;
- розробка національного стандарту з КСВ;
- створення 4 "лабораторій у сфері КСВ", що включають кращі практики 60 організацій;
- підвищення обізнаності про КСВ серед основних зацікавлених груп на 30 %;

- сертифікація 60 педагогів, які будуть викладати КСВ в університетах [5].

Також у 2011 році почалася робота над масштабним проектом "Підприємство-2020", метою якого є розробка національної моделі співпраці бізнесу та суспільства, де компанії будуть намагатися враховувати соціальні та екологічні інтереси у своїх бізнес-стратегіях. Метою цієї ініціативи є об'єднання організацій різного рівня - компаній, неурядових організацій, медіа, університетів, державних органів влади, аналітичних університетів - для успішного й процвітаючого майбутнього України.

Незважаючи на такий значний прогрес у розвитку корпоративної соціальної відповідальності в країні в цілому, можна сказати, що на сьогодні діалог між органами місцевого, регіонального управління й бізнесом має недостатній рівень для побудови регіональної стратегії розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Побудова вищевказаної стратегії можлива в межах стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Проте навіть найбільш розвинені регіони України не розглядають формування стратегії розвитку соціальної відповідальності бізнесу як одне з пріоритетних завдань.

Основною метою стратегії економічного й соціального розвитку Донецької області є поліпшення якості життя населення за рахунок структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності регіону. У межах цієї стратегії до пріоритетних напрямків дій відносять:

- виконання Програми науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року;

- виконання регіональних програм та заходів державних цільових програм, спрямованих на розвиток людського ресурсу;

- виконання регіональних угод між владою, профспілковими об'єднаннями та обласною організацією роботодавців;

- виконання Угоди щодо регіонального розвитку Донецької області між Кабінетом Міністрів України та Донецькою обласною радою;

- реалізація в області пілотного проекту з упровадження адміністративно-територіальної реформи [6].

Серед указаних напрямків дій повинен бути ще один пункт, а саме: побудова регіональної стратегії розвитку соціальної відповідальності бізнесу, яка:

- відображатиме прихильність регіону та адміністрації до принципів соціальної відповідальності;

- сформує цілі регіону й адміністрації в області соціальної відповідальності;

- консолідує соціальні програми, які реалізуються в регіоні у сфері соціальної відповідальності.

У рамках регіональної стратегії соціальної відповідальності бізнесу повинна бути побудована модель взаємодії між представниками влади на регіональному й місцевому рівнях і бізнесом. Указана модель має такий вигляд (рис. 1).

У рамках указаної стратегії соціального розвитку регіону підприємства повинні брати участь у реалізації регіональних та місцевих соціальних програм. Ці програми мають розроблятися регіональними адміністраціями з урахуванням загальнодержавних програм; результатів аналізу соціально-економічної ситуації в регіоні; думок та пропозицій представників бізнесу.

Стратегія буде дійсно ефективною за умови, що підприємства, формуючи свої соціальні програми, також братимуть до уваги програми регіонального рівня. Реалізація цієї стратегії є вигідною як для органів місцевого та регіонального управління, так і для бізнесу (табл. 1).

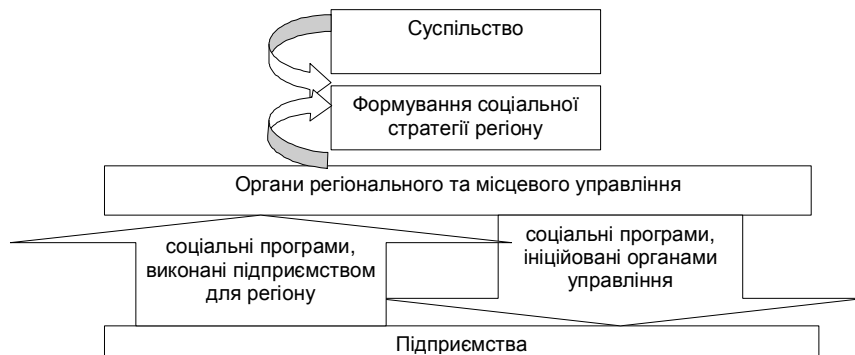

Рис. 1. Модель взаємодії влади та бізнесу на регіональному рівні.

Таблиця 1. - Вигоди від реалізації стратегії регіонального розвитку соціальної відповідальності бізнесу

Для органів регіонального та місцевого управління	Для бізнесу
1) підвищення привабливості регіону; 2) збереження працездатного населення в регіоні; 3) контроль над соціальним становищем в регіоні; 4) заохочення діяльності адміністрації вищими органами влади	1) залучення інвесторів; 2) прогрес компанії в межах реалізації екологічних проектів; 3) підвищення рівня довіри й зростання рейтингу компанії; 4) залучення нових співробітників; 5) демонстрація соціальних цінностей компанії

Висновки

Таким чином, на початку 2013 року можна виділити три основних етапи становлення КСВ в Україні:

1) 2005-2007 рік - формування основ КСВ;

2) 2008-2009 рік - усвідомлення необхідності впровадження систематичної практики КСВ;

3) 2010-2013 рік - формування загальнонаціональної стратегії та проектів.

Прогрес, порівняно з 2005 роком, є досить відчутним. Однак, на сьогодні не можна сказати, що цей етап

є завершальним, тому що більшість цілей КСВ як європейської стратегії в цілому, так і національної стратегії зокрема ще не реалізовані. І, насамперед, розвиток національної стратегії соціальної відповідальності неможливий без формування регіональної стратегії соціальної відповідальності бізнесу. Тільки з урахуванням регіональних особливостей можна сформувати ефективну загальнонаціональну стратегію, спрямовану на реалізацію соціальних проектів для задоволення реальних потреб населення України.

ЛІТЕРАТУРА

1. 12 тез про корпоративну соціальну відповідальність в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.csr-ukraine.org>.
2. Зінченко А. Г. Соціальна відповідальність в Україні: Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект / А. Г. Зінченко, М. А. Саприкіна. - К., 2008. - 60 с.
3. Полтора миллиона на социальную ответственность [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukrrudprom.ua/digest/Poltora_milliona_na_sotsialnuyu_otvetstvennost.html.
4. Корпоративная социальная ответственность: не вширь, но вглубь [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://kontrakty.ua/article/34079>.
5. Розробка Національної стратегії з корпоративної відповідальності [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://csr-ukraine.org/pro_proekt6.html.
6. Про Стратегію економічного і соціального розвитку до 2015 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://sovet.donbass.com/?lang=ru&sec=02.01&iface=Public&cmd=showdoc&args=id:1020>.
7. Rhetoric And Realities: Analysing Corporate Social Responsibility in Europe [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.rare-eu.net/>.
8. Черних Е. В. Особенности социальной ответственности бизнеса / Е. В. Черных // Экономічний вісник Донбасу. - 2009. - № 3 (17). - С. 11-16.

Подлипаева Олеся,

аспирант Донецького національного університета

СТАНОВЛЕНИЕ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА: ЭТАПЫ И РОЛЬ РЕГИОНАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Корпоративная социальная ответственность (КСО) бизнеса является основной предпосылкой для формирования устойчивого развития. При реализации функций как государственного, так и регионального и местного управления развитие корпоративной социальной ответственности является одной из наиболее приоритетных задач. Привлечение инвестиций со стороны бизнеса является неизбежным для органов управления на региональном уровне, особенно в условиях недостаточного финансирования со стороны государства. В статье определены условия, в которых формировалась корпоративная ответственность бизнеса в Украине и выделены основные этапы становления КСО. Охарактеризованы и описаны основные проекты, реализуемые на каждом из выделенных этапов. Определена роль региональных и городских органов власти в системе создания национальной стратегии корпоративной ответственности, описана модель взаимодействия власти и бизнеса. Проанализированы основные приоритеты стратегии социального и экономического развития Донецкой области. Обоснована необходимость создания региональной стратегии развития социальной ответственности. Определены основные преимущества и выгоды как для власти на региональном и городском уровне, так и для бизнеса в целом.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность; региональное управление; национальная стратегия.

Pidlypaeva Olesya,

Postgraduate student of Donetsk National University

BECOMING OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS: STAGES AND ROLE OF REGIONAL MANAGEMENT

Corporate social responsibility of business is a prerequisite for sustainable development. In implementing the functions of states, regional and municipal management development of corporate social responsibility is one of the most priority targets. Attraction of investment from the business is inevitable for the administrations at the regional level, especially in the conditions of insufficient funding from the state. The article defines the conditions in which corporate responsibility of business in Ukraine and the basic formation stages of CSR were formed. The main characteristic and projects which were implemented in identified stages. The role of regional and municipal authorities in the system of the national strategy of corporate responsibility, and the model of interaction between authorities and business is described. The main priorities of the strategy of social and economic development of the Donetsk region are characterized. The necessity of the creation of a regional development strategy of social responsibility is justified. The article also determines the major advantages and benefits for the authorities at regional, municipal and business level in general.

Key words: corporate social responsibility; regional management; national strategy.

REFERENCES

1. 12 Theses on corporate social responsibility in Ukraine, available at: <http://www.csr-ukraine.org>. (ukr).
2. Zinchenko A. H., Saprykina M. A. (2008), Corporate social responsibility in Ukraine: The views of different stakeholders. Regional aspect, Kyiv, 60 p. (ukr).
3. A half million on social responsibility, available at: http://www.ukrrudprom.ua/digest/Poltora_milliona_na_sotsialnuyu_otvetstvennost.html. (rus).
4. Corporate social responsibility: not wide, but deep into, available at: <http://kontrakty.ua/article/34079>. (rus).
5. National Strategy on Corporate Responsibility, available at: http://csr-ukraine.org/pro_proekt6.html. (ukr).
6. On the Strategy of Economic and Social Development in 2015, available at: <http://sovet.donbass.com/?lang=ru&sec=02.01&iface=Public&cmd=showdoc&args=id:1020>. (ukr).
7. Rhetoric and Realities: Analysing Corporate Social Responsibility in Europe, available at: <http://www.rare-eu.net/>. (engl).
8. Chernykh Ye. V. (2009), *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, No. 3 (17), pp. 11-16. (rus).

© Підлипаєва Олеся

Надійшла до редакції 14.11.2013